

**UCHWAŁA NR XLIX/388/2023
RADY GMINY WARLUBIE**

z dnia 30 marca 2023 r.

w sprawie przyjęcia Gminnego Programu Wspierania Rodziny na lata 2023-2025

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2023 r. poz. 40) oraz art. 176 pkt 1, art. 179 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2022 r. poz. 447, 1700 i 2140) uchwała się , co następuje:

§ 1. Przyjmuje się Gminny Program Wspierania Rodziny na lata 2023-2025 stanowiący załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Warlubie.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodnicząca Rady Gminy

Maria Jankowska

Gminny Program Wspierania Rodziny w Gminie Warlubie na lata 2023-2025

I. Wprowadzenie

Dla dobra rodziny, które jest naturalnym środowiskiem rozwoju i dobra wszystkich jej członków, a w szczególności dzieci, które potrzebują szczególnej ochrony i pomocy ze strony dorosłych, konieczne jest wspieranie rodzin ze strony państwa, w tych przypadkach, kiedy własne zasoby i możliwości nie wystarczają, aby pokonać sytuacje trudne lub kryzysowe. Szczególnie dziecko do prawidłowego rozwoju potrzebuje rodziny, która otacza je miłością, zapewnia poczucie bezpieczeństwa i zaspakaja jego potrzeby. Z punktu widzenia potrzeb dziecka, naturalna rodzina jest podstawowym środowiskiem zapewnienia bezpieczeństwa emocjonalnego, jest naturalnym środowiskiem wychowawczym, w którym główny element stanowią interakcje zachodzące między jej członkami. Rodzina w sposób świadomy i nieświadomy oddziałuje na osobowość dziecka, przekazuje mu swój system wartości, tradycje, poglądy, ukierunkowuje jego aktywność i postępowanie na całe życie. Naturalna rodzina jest najbardziej stabilnym punktem odniesienia w doświadczeniu dziecka. Pomyślny rozwój dziecka jest możliwy w prawidłowo funkcjonującej rodzinie. Dlatego, jeśli w funkcjonowaniu rodziny pojawiają się dysfunkcje, instytucje i służby zobligowane do wspierania rodziny zobowiązane są do podjęcia na jej rzecz określonych działań. Problemy występujące w rodzinie często są złożone i wymagają interdyscyplinarnych rozwiązań. Choroba alkoholowa, przemoc w rodzinie, niewydolność w wypełnianiu funkcji opiekuńczo - wychowawczych, to główne problemy dezorganizujące życie rodzin, którym często towarzyszy również problem ubóstwa, czy długotrwałego bezrobocia. Dlatego rodziny dysfunkcyjne wymagają stałego monitorowania przez pracowników socjalnych, pedagogów szkolnych, pracowników przychodni medycznych, policji, kuratorów sądowych i przedstawicieli innych instytucji, które mają kontakt z rodziną oraz podejmowania działań na rzecz rodziny w oparciu o sprecyzowany plan działania.

Organizując różnorodne formy wsparcia na rzecz rodziny wieloprotblemowej, należy doceniać i konsekwentnie realizować zasadę podstawowej roli opiekuńczej i wychowawczej rodziny w rozwoju dziecka. Zamiast zastępować rodzinę w jej funkcji opiekuńczo – wychowawczej, należy ją wspierać i wspomagać tak, aby przywrócić prawidłowe funkcjonowanie. Stąd też, założeniem niniejszego Programu jest wsparcie rodziny naturalnej już na etapie, kiedy pojawiają się problemy.

Problemem przemocy w rodzinie na terenie Gminy Warlubie zajmuje się Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie, którego celem jest integrowanie i koordynowanie działań przedstawicieli różnych podmiotów oraz specjalistów w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Opierając się na założeniach ustawy z 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz.U. z 2022 r., poz. 447 z późn. zm.) - dalej u.w.r.s.z. zaleca się zaangażowanie asystenta rodziny, o którym stanowi art. 11 ust. 3 i art. 12 u.w.r.s.z. Bardzo ważne jest, iż rola asystenta rodziny zaczyna się już na etapie profilaktyki i polega na aktywnym wspieraniu rodziny. Zadaniem asystenta jest całościowe wspieranie rodzin wychowujących dzieci, zagrożonych różnymi dysfunkcjami. Asystent reaguje na sygnały wskazujące na powstawanie w rodzinie problemów związanych z jej prawidłowym funkcjonowaniem, otrzymywane z różnych źródeł: od pracownika socjalnego, pedagoga szkolnego, z policji, czy też od pielęgniarki środowiskowej. Celem pracy asystenta będzie osiągnięcie przez rodzinę podstawowego poziomu stabilności życiowej, która umożliwi jej wychowywanie dzieci. Jego głównym zadaniem jest niedopuszczenie do oddzielenia dzieci od rodziny. W przypadku niemożności zapewnienia opieki i wychowania dziecka przez rodzinę, powiat organizuje pieczę zastępczą w formie rodzinnej i instytucjonalnej. Do zadań gminy w myśl ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej należy ponoszenie częściowych wydatków związanych z pobytem dziecka w wyżej wskazanych formach pieczy zastępczej. Należy zauważyć, że wspieranie rodziny, to jednocześnie rozwój i wzmacnianie społeczności lokalnej. Reformy ustroju terytorialnego państwa powodują, że coraz więcej kompetencji przejmują samorządy gmin i powiatów. Dzieje się tak wzorem innych państw Unii Europejskiej, w których służby społeczne funkcjonują jak najbliżej rodziny.

Pomoc Społeczna jako instytucja polityki społecznej państwa ma na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężenie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne środki, możliwości i uprawnienia. W przepisach o pomocy społecznej zawarta jest zasada pomocniczości, która kładzie nacisk na wspieranie, a nie bezpośrednie zaspokajanie potrzeb.

Niniejszy Gminny Program Wspierania Rodziny na lata 2019-2021, stanowi realizację dyspozycji ustawowej i jest spójny ze strategią rozwiązywania problemów społecznych Gminy Warlubie.

1. Podstawą działań ujętych w programie są w szczególności regulacje obowiązujących ustaw:

- Ustawa z 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz.U. z 2022 r., poz. 447 z późn. zm.);
- Ustawa z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej (Dz.U. z 2021 r., poz. 2268 z późn. zm.);
- Ustawa z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz.U. z 2021 r., poz. 1249).

2. Podstawa prawna działań

Artykuł 176 pkt 1 oraz art. 179 ust. 2 u.w.r.s.z.

II. Diagnoza sytuacji demograficznej i społecznej

Diagnoza lokalna dotyczy funkcjonalności rodzin zamieszkujących w Gminie Warlubie w zakresie pełnienia funkcji opiekuńczo – wychowawczych. Diagnoza została dokonana w oparciu o dane z Urzędu Gminy Warlubie oraz z danych będących w posiadaniu Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Warlubiu.

Punktem wyjścia do określenia zadań Gminnego Programu Wspierania Rodziny jest analiza danych o osobach i rodzinach objętych wsparciem Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Warlubiu.

Dla potrzeb Programu opracowano kartę diagnostyczną, w której zawarto informacje podane w tabeli Nr 1.

Tabela nr 1.

Wyszczególnienie	2020	2021	2022
Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej	274	176	216
Liczba rodzin korzystających ze świadczeń rodzinnych	451	423	396
Liczba rodzin korzystających z Funduszu Alimentacyjnego	36	37	34
Liczba dzieci zamieszkujących w Gminie Warlubie 0 - 17 lat	1364	1338	1271
Liczba osób bezrobotnych – zarejestrowanych w Urzędzie Pracy	244	189	brak danych

Z posiadanych przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Warlubiu wynika, że na dzień 31 grudnia 2021r. Gmina Warlubie liczyła 6317 mieszkańców, a na dzień 31 grudnia 2022 r. 6 197 mieszkańców.

Przyczyny i nasilenie trudnych sytuacji życiowych rodzin, określa tabela nr 2.

Tabela nr 2.

Występujący problem	Liczba rodzin		
	2020	2021	2022
Ubóstwo	117	105	81
Bezrobocie	72	68	57
Długotrwała lub ciężka choroba	41	28	24
Niepełnosprawność	76	72	62
Bezradność w sprawach opiekuńczo – wychowawczych – rodzina niepełna	20	19	16
Bezradność w sprawach opiekuńczo – wychowawczych – rodzina wielodzietna	11	10	12
Alkoholizm/ problem alkoholowy	1	1	1
Narkomania	0	0	0
Trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego	1	0	1

Wśród osób ubiegających się o wsparcie w ramach pomocy społecznej, problemy w sprawach opiekuńczo-wychowawczych pozostają jako główne powody destabilizujące osoby i środowiska rodzinne. W 2022 r. wśród 216 rodzin korzystających z pomocy społecznej, problem bezradności w sprawach opiekuńczych dotyczył 38 rodzin. Inne powody deficytów to m.in. ubóstwo, bezrobocie, niepełnosprawność, długotrwała choroba.

Z danych Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Warlubiu wynika, że do końca 2022 roku z terenu Gminy Warlubie 13 dzieci przebywało w rodzinach zastępczych, a 4 przebywało w placówce opiekuńczo-wychowawczej.

III. Czas realizacji programu

Gminny Program Wspierania Rodziny został opracowany na lata 2023-2025

IV. Odbiorcy programu

Odbiorcami Programu są:

- rodziny przeżywające trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych;
- dzieci i młodzież, którym rodzina nie zapewnia należytej opieki;
- przedstawiciele instytucji oraz służb pracujących na rzecz dzieci i rodzin.

V. Cele główne i szczegółowe

* Cel główny programu:

Celem głównym Programu jest pomoc dla rodzin zamieszkujących na terenie Gminy Warlubie w stwarzaniu optymalnych warunków do wychowywania dzieci w środowisku rodziny biologicznej oraz wspieranie rodzin dysfunkcyjnych w prawidłowym wypełnianiu obowiązków opiekuńczo – wychowawczych.

* Cele szczegółowe to:

- podejmowanie działań profilaktycznych i edukacyjnych na rzecz rodziny;
- wspieranie rodzin niewydolnych wychowawczo w celu przywrócenia prawidłowego funkcjonowania w społeczeństwie;
- podejmowanie działań koordynujących wobec podmiotów zajmujących się rodzinami dysfunkcyjnymi;
- pozostawienie dzieci i młodzieży w środowisku zamieszkania;
- współpraca z instytucjami, stowarzyszeniami, organizacjami pozarządowymi na rzecz dziecka i rodziny;
- wzmacnianie roli i funkcji rodziny;
- wsparcie w rozwijaniu umiejętności opiekuńczo – wychowawczych rodziny;
- podejmowanie działań na rzecz powrotu dziecka do rodziny naturalnej.

VI. Przewidywane efekty realizacji Programu

Spodziewanym efektem realizacji Programu ma być: polepszenie sytuacji dziecka i rodziny, wzmocnienie lub przywrócenie poczucia bezpieczeństwa socjalnego, ograniczenie patologii społecznej, zminimalizowanie negatywnych zachowań oraz stworzenie skutecznego systemu wsparcia dla dziecka.

VII. Realizator programu:

Koordynatorem programu jest Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Warlubiu w partnerstwie z:

- placówkami oświatowymi z terenu Gminy Warlubie;
- Urzędem Gminy w Warlubiu;
- Starostwem Powiatowym w Świeciu;
- Policją;
- Gminnym Zespołem Interdyscyplinarnym ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie;
- Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Świeciu;

- Ośrodkiem Interwencji Kryzysowej w Świeciu;
- Publicznym Zakładem Opieki Zdrowotnej w Warlubiu;
- Powiatowym Urzędem Pracy w Świeciu;
- kuratorami Sądowymi.

VIII.

Zadania w zakresie wspierania rodziny:

Lp.	Nazwa zadania	Partnerzy w realizacji zadania
1.	Zapewnienie rodzinie przeżywającej trudności wsparcia i pomocy asystenta rodziny	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Warlubiu
2.	Umożliwienie dostępu do poradnictwa specjalistycznego – psycholog, prawnik.	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Warlubiu
3.	Współpraca i wymiana informacji ze świetlicą środowiskową	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Warlubiu oraz Świetlica Środowiskowa w Wielkim Komorsku
4.	Finansowanie kosztów pomocy, o której mowa w art. 29 ust.2 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, ponoszonych przez rodziny wspierające.	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Warlubiu
5.	Współfinansowanie pobytu dziecka w rodzinie zastępczej	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Warlubiu
6.	Współfinansowanie pobytu dziecka w placówce opiekuńczo - wychowawczej	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Warlubiu
7.	Współfinansowanie pobytu dziecka w rodzinnym domu dziecka	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Warlubiu
8.	Współfinansowanie pobytu dziecka w regionalnej placówce opiekuńczo - terapeutycznej	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Warlubiu
9.	Współfinansowanie pobytu dziecka w interwencyjnym ośrodku preadopcyjnym	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Warlubiu
10.	Sporządzanie sprawozdań rzeczowo-finansowych z zakresu wspierania rodziny oraz przedstawienia potrzeb związanych z realizacją zadań dla Rady Gminy	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Warlubiu
11.	Prowadzenie monitoringu sytuacji dziecka z rodziny zagrożonej kryzysem lub przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Warlubiu, Policja, Zespół Interdyscyplinarny

Dla realizacji zadań zakłada się następujące działania:

Pomoc i wsparcie asystenta rodziny. Wsparcie interdyscyplinarne.

W pracy z rodziną ważna jest profilaktyka. Zakłada się zatem kluczową rolę asystenta rodziny, którego zadania będą polegały na:

- 1) opracowaniu i realizacji planu pracy z rodziną we współpracy z członkami rodziny i w konsultacji z pracownikiem socjalnym;
- 2) opracowaniu, we współpracy z członkami rodziny i koordynatorem rodzinnej pieczy zastępczej, planu pracy z rodziną, który jest skoordynowany z planem pomocy dziecku umieszczonemu w pieczy zastępczej;
- 3) udzielaniu pomocy rodzinom w poprawie ich sytuacji życiowej, w tym w zdobywaniu umiejętności prawidłowego prowadzenia gospodarstwa domowego;
- 4) udzielaniu pomocy rodzinom w rozwiązywaniu problemów socjalnych;
- 5) udzielaniu pomocy rodzinom w rozwiązywaniu problemów psychologicznych;
- 6) udzielaniu pomocy rodzinom w rozwiązywaniu problemów wychowawczych z dziećmi;

- 7) wspieraniu aktywności społecznej rodzin;
- 8) motywowaniu członków rodzin do podnoszenia kwalifikacji zawodowych;
- 9) udzielaniu pomocy w poszukiwaniu, podejmowaniu i utrzymywaniu pracy zarobkowej;
- 10) motywowaniu do udziału w zajęciach grupowych dla rodziców, mających na celu kształtowanie prawidłowych wzorców rodzicielskich i umiejętności psychospołecznych;
- 11) udzielaniu wsparcia dzieciom, w szczególności poprzez udział w zajęciach psychoedukacyjnych;
- 12) podejmowaniu działań interwencyjnych i zaradczych w sytuacji zagrożenia bezpieczeństwa dzieci i rodzin;
- 13) prowadzeniu indywidualnych konsultacji wychowawczych dla rodziców i dzieci;
- 13a) realizacji zadań określonych w ustawie z dnia 4 listopada 2016 r. o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin "Za życiem" (Dz. U. z 2020 r. poz. 1329);
- 14) prowadzeniu dokumentacji dotyczącej pracy z rodziną;
- 15) dokonywaniu okresowej oceny sytuacji rodziny, nie rzadziej niż co pół roku, i przekazywanie tej oceny podmiotowi, o którym mowa w art. 17 ust. 1;
- 16) monitorowaniu funkcjonowania rodziny po zakończeniu pracy z rodziną;
- 17) sporządzaniu, na wniosek sądu, opinii o rodzinie i jej członkach;
- 18) współpracy z jednostkami administracji rządowej i samorządowej, właściwymi organizacjami pozarządowymi oraz innymi podmiotami i osobami specjalizującymi się w działaniach na rzecz dziecka i rodziny;
- 19) współpracy z zespołem interdyscyplinarnym lub grupą roboczą, o których mowa w art. 9a ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2021 r. poz. 1249), lub innymi podmiotami, których pomoc przy wykonywaniu zadań uzna za niezbędną.

Praca asystenta rodziny będzie również polegała na inicjowaniu i rekomendowaniu zadań zespołowych w skład których wchodzić będą m.in. asystent rodziny, pedagog, pracownik socjalny, przedstawiciel policji, kurator sądowy. Praca asystenta rodziny lub zespołu powinna skutkować trafniejszą diagnozą problemów środowiska rodzinnego, ustaleniem spójnego planu pomocy oraz uruchamiać mechanizmy współpracy z właściwymi instytucjami i służbami.

Poradnictwo specjalistyczne

Praca z rodziną może być prowadzona w formie konsultacji i poradnictwa specjalistycznego (psychologicznego, prawnego), treningu umiejętności wychowawczych dla rodziców, psychoedukacji, mediacji. Narzędziem wzmocnienia rodziny może być również doradztwo w zakresie prowadzenia gospodarstwa domowego, dbałości o higienę osobistą i otoczenia.

Tam, gdzie jest to możliwe, praca w ramach Programu powinna opierać się o pełną współpracę z rodziną.

Niezwykle ważnym elementem jest również dostęp rodziny do pomocy prawnej, szczególnie w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Pomoc w formie rodzin wspierających

Pełnienie funkcji rodziny wspierającej może być powierzone osobom z bezpośredniego otoczenia rodziny i dziecka. Zadania rodziny wspierającej to m.in. pomoc w opiece nad dziećmi, prowadzeniu gospodarstwa domowego, wspólne spędzanie czasu wolnego. Pomoc ta będzie wynikać z przyjętego i zaakceptowanego planu pomocy rodzinie, a realizowana będzie na podstawie zawartej umowy. Rodzina wspierająca może otrzymać zwrot kosztów świadczonej pomocy, co zostanie określone w treści umowy.

W celu podniesienia skuteczności oddziaływania rodzin wspierających, należy zadbać o ich przygotowanie poprzez poradnictwo oraz szkolenie.

Partycypacja w kosztach umieszczenia dzieci w pieczy zastępczej

W przypadku umieszczenia dziecka w rodzinie zastępczej albo w rodzinnym domu dziecka gmina właściwa ze względu na miejsce zamieszkania dziecka przed umieszczeniem go po raz pierwszy w pieczy zastępczej ponosi odpowiednio wydatki w wysokości:

- 10% wydatków na opiekę i wychowanie dziecka – w pierwszym roku pobytu dziecka w pieczy zastępczej;
- 30% wydatków na opiekę i wychowanie dziecka – w drugim roku pobytu dziecka w pieczy zastępczej;
- 50% wydatków na opiekę i wychowanie dziecka – w trzecim roku i następnych latach pobytu dziecka w rodzinie zastępczej.

IX. Źródła finansowania programu:

- środki własne Gminy Warlubie
- dotacje z budżetu państwa,
- środki pozabudżetowe.

X. Monitoring i ewaluacja

Prowadzenie ewaluacji i monitoringu realizacji Programu polega na bieżącym analizowaniu oraz corocznym porównywaniu wartości określonych w Tabeli 1 i 2 oraz danych dotyczących przemocy w rodzinie, umieszczenia dzieci w pieczy zastępczej. Ewaluacja ma na celu uzyskanie informacji czy kontynuować konkretne działania, czy je wzmoczyć, czy też zmodyfikować.

Raport z ewaluacji i monitoringu programu będzie sporządzony przez GOPS w Warlubiu w terminie do dnia 31 marca każdego roku. W przypadku modyfikacji Programu założenia metodologii ewaluacji i monitoringu będą odpowiednio dostosowywane.

Uzasadnienie

Zadaniem własnym gminy, określonym w art. 176 pkt 1 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej jest opracowanie i realizacja gminnego programu wspierania rodziny. Niniejszy program jest kontynuacją programów wspierania rodziny realizowanych w gminie Warlubie.

Zadaniem programu wspierania rodziny jest zapobieganie dysfunkcji rodziny poprzez tworzenie systemu wspomagającego rodzinę, dzieci i młodzież w taki sposób aby była w stanie samodzielnie zmierzyć się z własnymi problemami. Pomoc powinna mieć na celu podtrzymanie umiejętności uczestnictwa w życiu społeczności lokalnej i pełnieniu ról społecznych poprzez wzmocnienie zasobów tkwiących w poszczególnych członkach rodziny, poprawę jakości życia rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym, wspieranie rodziców w pełnieniu funkcji opiekuńczo-wychowawczych oraz przywrócenie im zdolności do wypełniania tych funkcji opiekuńczo-wychowawczych w sytuacjach, gdzie dziecko zostanie umieszczone poza rodziną biologiczną. Aby skutecznie realizować powyższe zadania konieczne jest zaangażowanie wszystkich instytucji, które wspierają rodzinę. Najważniejszą sprawą jest zapewnienie odpowiednich warunków rozwoju dla dzieci i młodzieży w taki sposób, aby zapobiegać powielaniu nieprawidłowych wzorców w przyszłości. Pozostawienie rodzin bez fachowego dla nich wsparcia i pomocy specjalistycznej może spowodować wzrost zjawiska ich degradacji i skutkować będzie różnorodnymi konsekwencjami. W pierwszej kolejności rodzina powinna mieć możliwość samodzielnego zmiernia się ze swoimi problemami, co pozwala zwiększyć jej szansę na prawidłowe funkcjonowanie w środowisku oraz stymulować aktywność własną, wyzwalać potencjał i pozwalać na uczenie się nowych umiejętności. Pomoc powinna przede wszystkim być nakierowana na wsparcie dziecka w rodzinie i w środowisku lokalnym przy wykorzystaniu grup samopomocowych, organizacji pozarządowych i innych instytucji działających na rzecz rodziny i dziecka.

Dotychczas obowiązujący Gminny Program Wspierania Rodziny na lata 2020-2022 przyjęty uchwałą Nr XVII/157/2020 z dnia 18 czerwca 2020r. utracił moc obowiązującą. W związku z powyższym przyjęcie Gminnego Programu Wspierania Rodziny na lata 2023-2025 w Gminie Warlubie jest w pełni uzasadnione.

Przewodnicząca Rady Gminy

Maria Jankowska